

Voortgang Strategisch Plan Afvalscheiding, voorjaar 2021

1. Inleiding

Om in lijn met de landelijke ambities het hergebruik van grondstoffen te stimuleren en de hoeveelheid restafval te beperken, heeft de gemeenteraad in juni 2016 het Strategisch Plan Afvalscheiding (SPA) vastgesteld. De gemeenteraad heeft toen de ambitie uitgesproken om het afvalscheidingspercentage te verhogen naar 68% en het restafval per Haarlemmer te verlagen naar maximaal 130 kg in 2023. In 2015 zat Haarlem nog op een scheidingspercentage van 37% en bijna 300 kg restafval per inwoner per jaar. In 2019 was dit al enorm gedaald tot 213 kg per inwoner per jaar.

De scheidingsdoelstelling van 68% uit het beleidsplan SPA (2016) is opgebouwd uit bronscheiding, nascheiding en een beloningssysteem (zie bijgaande figuur uit het beleidsplan¹). Met de SPA-maatregelen om de bronscheiding te bevorderen liggen we goed op koers. Vanaf 2018 wordt het restafval nagescheiden.

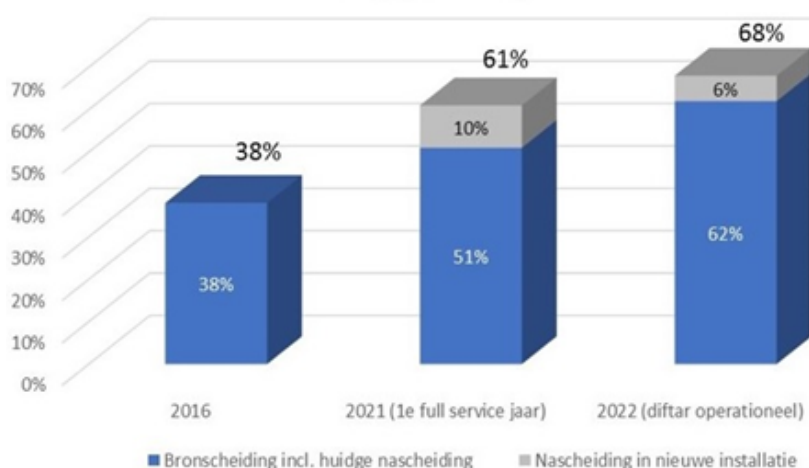
De behaalde resultaten worden gemonitord. Om de ambitie te kunnen realiseren, zijn er naast bronscheiding en nascheiding aanvullende maatregelen nodig. In 2016 werd een beloningssysteem als aanvullende maatregel voorgesteld. Met de vaststelling van SPA is echter afgesproken om eerst met de bronscheidingsmaatregelen en nascheiding aan de slag te gaan.

Afhankelijk van het resultaat hiervan zou een aanvullende maatregel zoals een beloningssysteem opnieuw aan de gemeenteraad worden voorgelegd. Inmiddels is dit op 15 april 2021 met de raadscommissie besproken en gekozen voor een aanvullend maatregelenpakket dat gericht is op GFT en gedragsbeïnvloeding om het beschikbare bronscheidingsareaal nog beter te benutten.

Het scheiden van afval is slechts een schakel in de keten om restafval te verminderen. In het vervolgplan op SPA wordt hier verder op ingegaan, voor zover we daar als gemeente invloed op kunnen hebben. Daarnaast is er ook een producentenverantwoordelijkheid met betrekking tot het voorkomen van restafval bij de productie van consumptiegoederen zodat ze volledig recyclebaar en vermarktbaar zijn.

Deze voortgangsrapportage bevatten de definitieve cijfermatige milieuresultaten van SPA over 2020 en de genomen maatregel tot april 2021. Wat is daarvoor gedaan en wat staat er verder nog op stapel. We gaan in op het belang van de inzameling van GFT en etensresten, de Corona-effecten, de communicatie en participatie, AEB, nascheiding en we geven een vooruitblik op het vervolg van SPA.

SPA ambitie
Scheidingspercentage

¹ NB: in 2018 is het bijgestelde implementatieplan (2018/411308) vastgesteld waarin 1 jaar extra is opgenomen om de bronscheidingsmaatregelen uit te voeren (doelstellingsjaar is 2023 i.p.v. 2022).

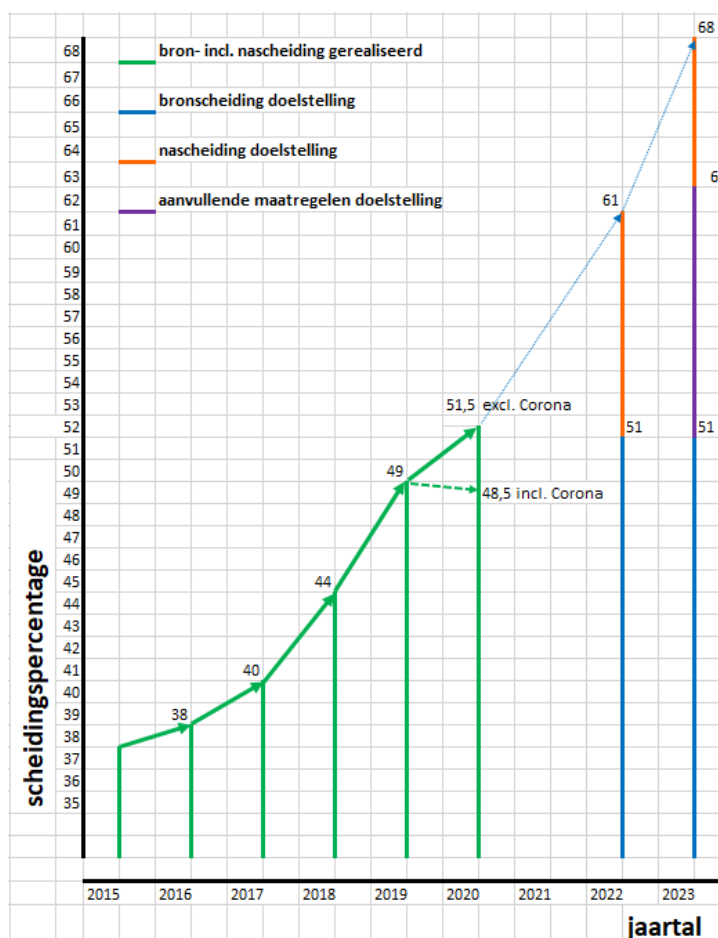
2. Resultaten SPA-maatregelen t/m 2020

De invloed van Corona op de afvalontwikkeling in 2020 is aanzienlijk. Er wordt veel meer thuis gewerkt en minder op kantoor. Ook de horeca en winkels waren grotendeels dicht en er worden nog steeds veel meer goederen/pakketten en maaltijden aan huis bezorgd. Dit alles zorgt voor een verschuiving van bedrijfsafval naar huishoudelijk afval.

Het verplicht thuis blijven leidde ook tot 'opruimwoede', dat vooral de eerste periode goed zichtbaar was, en tot extra klussen en verbouwen in en om het huis.

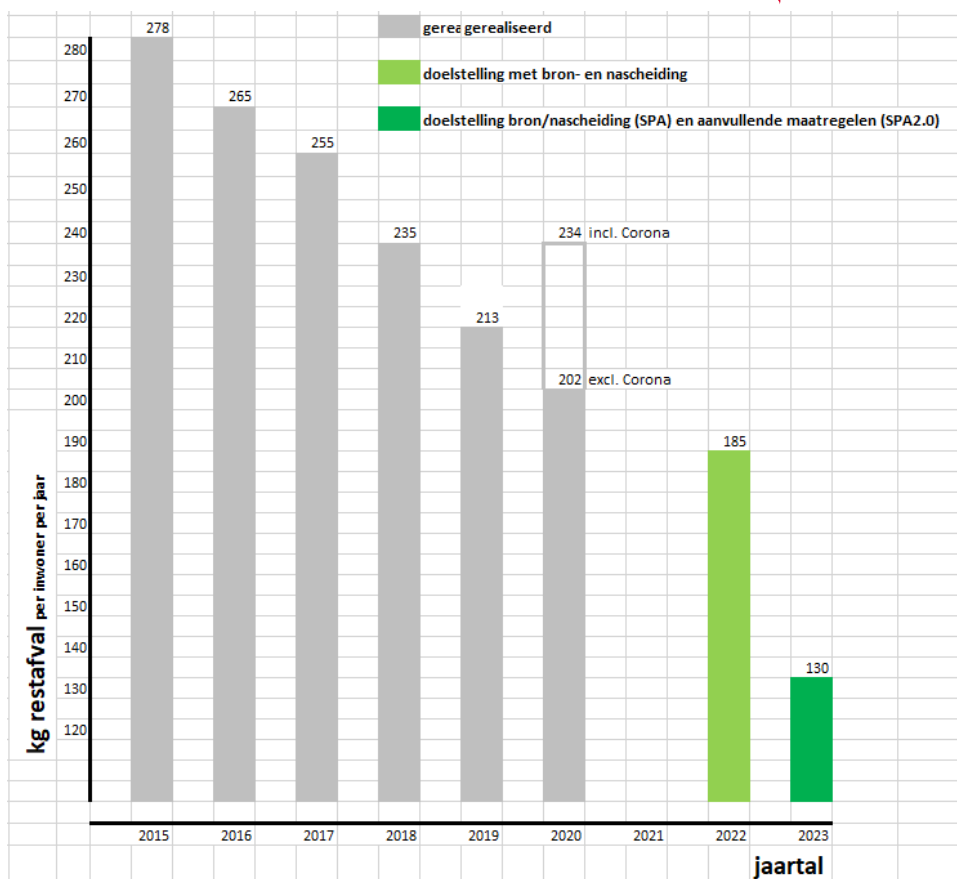
De abrupte en grote toename van het huishoudelijke afval is zichtbaar in de stad. Door SPA is de hoeveelheid bovengrondse containers en dus capaciteit voor papier, PBD en GFT enorm toegenomen in Haarlem de afgelopen jaren (voor cijfers zie hoofdstuk 4). Een voordeel want er is meer container capaciteit beschikbaar om afvalscheiding mogelijk te maken. Echter het totale aanbod van afval is door Corona ook gegroeid. Daar is met SPA geen rekening gehouden. Vooral het enorme extra aanbod van papier en karton is terug te zien in de veelal overvolle papierbakken in de stad. Dit is overigens een landelijke trend. Het inzamelareaal is nog niet afgestemd op de huidige nieuwe werkelijkheid. De vraag is nog wat de toekomstige werkelijkheid zal gaan worden. De verwachting is dat er structureel meer thuis gewerkt gaat worden en dat er ook structureel meer aan huis bezorgt gaat worden. Hierop zal het containerareaal en inzamelcapaciteit afgestemd moeten worden. Binnen de beschikbare investeringsbudgetten van SPA proberen we zoveel mogelijk in te spelen op deze nieuwe situatie in de wijken waar SPA nog uitgerold moet gaan worden. Dit door bijvoorbeeld te kiezen voor een container met meer inzamelcapaciteit (ondergronds), rekening houdend met het gestelde financiële kader. Een consequentie kan zijn dat de loopafstanden groter worden.

SPA heeft betrekking op het huishoudelijke afval. De afnemende trend van de totale hoeveelheid restafval als gevolg van de SPA-maatregelen is door Corona helaas onderbroken. Ook de grondstoffentrends kennen een gewijzigd verloop. Om het resultaat van SPA ook voor 2020 inzichtelijk te maken, is geprobeerd om het Corona-effect te isoleren en de gevolgen voor de grondstoffenstromen te analyseren. In de bijgaande diagrammen wordt het verloop van de hoeveelheid restafval en het scheidingspercentage op hoofdlijnen aangegeven, met en zonder Corona. Wat de bronscheiding betreft liggen we op koers. Dit deel kunnen we beïnvloeden met voldoende inzamelmiddelen, communicatie, afvalcoaches en handhavers. In 2018 en 2019 zijn de sterkste stijgingen te zien, vooral als gevolg van de 30.000 uitgezette duocontainers.

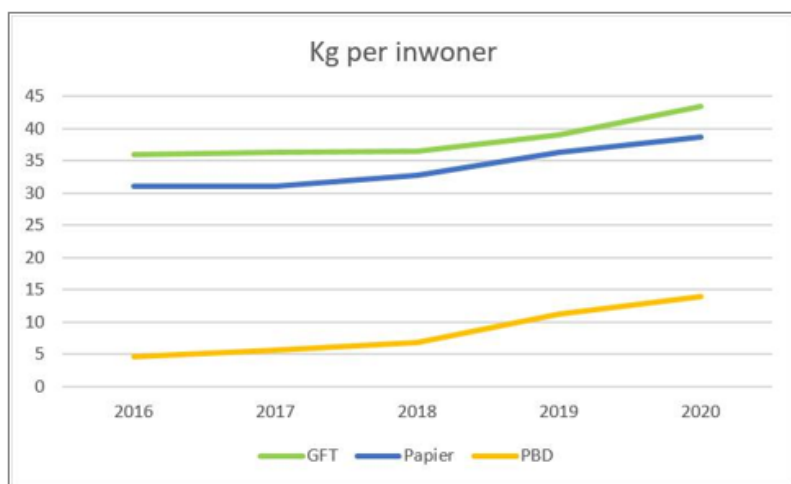

Zonder Corona zouden we (bij gelijkwaardig scheidingsrendement én nascheiding als in 2019) uitkomen op 51,5% en op een afname van het restafval als in de voorgaande jaren tot 202 kg restafval per Haarlemmer per jaar.

Het oorspronkelijke uitgangspunt was om met de nascheiding 10% extra afvalscheiding te realiseren. Dit wordt helaas niet gehaald. In 2019 was het aandeel van de nascheiding op het totale scheidingspercentage circa 3% en in 2020 was het aandeel zelfs nog 1% lager.

Met Corona en het genoemde slechtere nascheidingsresultaat zien we een ander resultaat in 2020 dan verwacht, namelijk een lichte daling van het afvalscheidingspercentage van 49% in 2019 naar 48,5% in 2020 en een toename van het restafval van 213 kg in 2019 naar 234 kg per Haarlemmer per jaar in 2020. Helaas hebben we qua restafval per inwoner weer een stap terug moeten zetten naar het niveau van 2018. Het goede nieuws is dat er naast het extra restafval ook extra grondstoffen zijn ingezameld in Corona tijd.

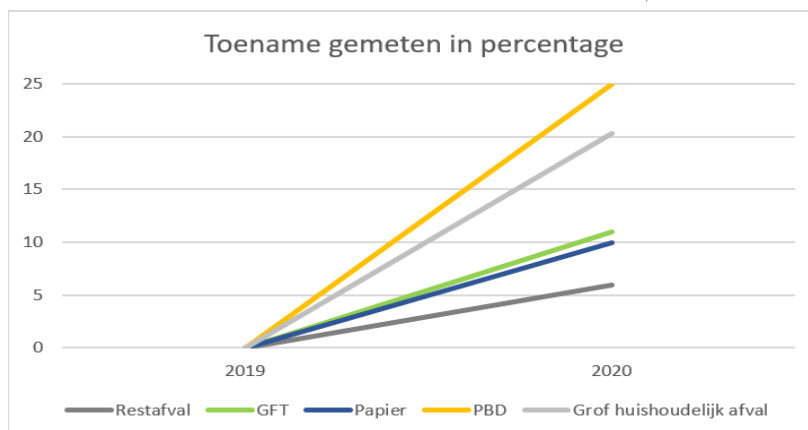

GFT (groente-, fruit-, tuinafval en etensresten) laat een duidelijke stijging zien vanaf 2019. Het effect van de GFT container in standaard in de openbare ruimte worden zichtbaar. Er is een stabiel aanbod (minder seizoen effecten en fluctuaties). Ook de inzameling van papier en karton stijgt door, ondanks de landelijk trend die dalende was. De uitrol van de 30.000 duocontainers is effectief. De hoeveelheid karton neemt toe ten opzichte van papier. Hierdoor neemt

het volume meer toe dan het gewicht.

Het PBD (plastic, blik en drinkpakken) neemt sinds de invoering van de duocontainers het sterkst toe, vooral in volume. Bewoners ervaren dit ook zo. PBD is echter veel lichter materiaal dan GFT en papier, vandaar dat de gele lijn veel lager is in de grafiek.

Procentueel gezien kent PBD een stijging van 25% in 2020. De papierinzameling is met 10% gestegen. Dit is inclusief de invoering van de Ja-Ja sticker (zonder de Ja-Ja sticker zou dit ongeveer 20% zijn). De hoeveelheid GFT stijgt met 11%. NB: een groot deel van het restafval (ca. 30%) bestaat ook nog steeds uit GF(T).

Het restafval is gestegen met 6% in 2020, terwijl de prognose een daling van 6% was. Door Corona is er dus feitelijk een stijging van 12% restafval, veroorzaakt door de verschuiving van bedrijfsafval naar huishoudelijk afval (thuiswerken en sluiting horeca, scholen en (sport)verenigingen enz., opruimen en verbouwen). Het grof huishoudelijk afval laat een stijging van 20% zien.

3. Voortgang uitrol implementatieplan SPA

Corona heeft ook invloed op de invoering van SPA. Er ontstond vertraging in wijken (o.a. Leidsebuurt, Slachthuiswijk en de Oude Stad). De vertraging van de Oude Stad is niet geheel te wijten aan Corona. De vertraging komt ook door de complexere situatie, dat meer afstemming met wijkraden en bewoners vergt. Hierdoor is geschoven in de planning (Oude Stad buurten naar achteren en de Boerhaavewijk naar voren). Daarnaast zijn de laatste compacte wijken (Amsterdamsewijk en Transvaalwijk) verplaatst van het laatste kwartaal van 2021 naar het eerste kwartaal van 2022.

In 2020 zijn de verzamelcontainers voor grondstoffen geplaatst in het Houtvaartkwartier, de Indischewijk, de Slachthuiswijk en de Stationsbuurt.

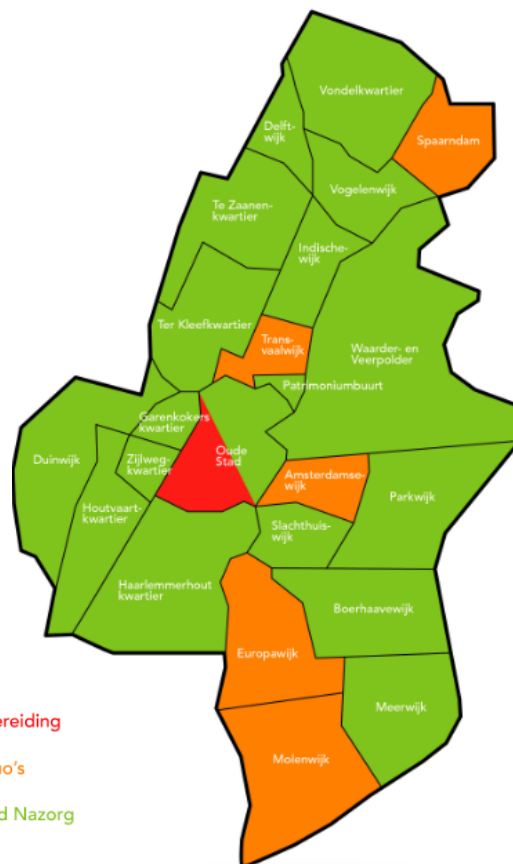
In 2021 zijn we begonnen met de uitrol in de Vijfhoek en Heiliglanden (januari t/m april), Zijlwegkwartier/Leidsebuurt (maart) en de Boerhaavewijk (april). Daarmee hebben we ongeveer 80% van heel Haarlem bediend (zie figuur).

Vanaf mei 2021 staan achtereenvolgens gepland: de Burgwal, Molenwijk, Bakenes en Binnenstad en Europawijk.

In het eerste kwartaal van 2022 staan de Amsterdamsewijk, Transvaalwijk en Spaarndam gepland. De voorbereidingen starten al wel in 2021.

In voorbereiding
Alleen duo's
Ingevoerd Nazorg

De onderstaande tabel toont de wijziging van het containerareaal in de openbare ruimte als gevolg van het SPA-programma tot nu toe. OC staat voor ondergrondse container, BC voor bovengrondse container. Het is duidelijk te zien dat de hoeveelheid grondstofcontainers enorm is toegenomen in Haarlem voor de stromen PBD, papier en GFT. De hoeveelheid restafvalcontainers is al licht afgenomen doordat containers zijn hergebruikt tot grondstofcontainers.

Soort container	Voor SPA	Status per 1 april 2021	verschil
OC Restafval	1585	1485	↓ 100
OC PBD	56	141	↑ 85
BC PBD	25	157	↑ 132
OC papier	148	185	↑ 37
BC papier	9	158	↑ 149
GFT op standaard	50	1.237	↑ 1.187
OC/BC glas	114	114	↔ 0
OC/BC textiel	46	47	↑ 1
GFT rolcontainer aan huis	29.000	35.000	↑ 6.000
Duocontainer aan huis	2.574	30.000	↑ 27.426

4. De inzameling van groente-, fruit-, tuinafval en etensresten (GFT)

In het Haarlemse restafval zitten nog vele grondstoffen die hergebruikt kunnen worden en nu nog onnodig worden verbrand. De grootste fracties zijn plastic/blik/drinkpakken (PBD) met ongeveer 15%, papier en karton met ook zo'n 15% maar vooral GFT en etensresten met minstens 30%. De in het kader van SPA uitgezette containers zijn daarom voor het overgrote deel hiervoor bedoeld. Het aandeel papier/karton en vooral PBD lijkt in eerste instantie veel groter maar de genoemde percentages zijn het gewichtsaandeel in het restafval.

Het volume van PBD is heel groot maar het weegt relatief weinig. GF(T) en etensresten zijn daarentegen niet zo volumineus maar weegt wel veel. Een grote stap richting de doelstelling kan gezet worden door nog meer GFT uit het restafval te halen. Daarnaast wordt GFT en etensresten volledig hergebruikt (biogas en compost). Een belangrijke reden om hier aandacht aan te blijven besteden. Dat wordt nu al gedaan bij het SPA-programma maar het krijgt extra aandacht bij het vervolg-afvalplan SPA2.0. GFT en etensresten is een lastige fractie, dat blijkt wel uit het grote aandeel in het restafval, terwijl bijvoorbeeld de GFT-rolcontainer toch al jaren een bekend fenomeen in ons straatbeeld is. Bij de start van SPA zijn in de eerste drie wijken als proef grote semi-ondergrondse verzamelcontainers voor GFT geplaatst. Vooral bij hoogbouw is er namelijk een potentieel grote capaciteitsvraag. De containers hebben een beluchtingssysteem om stankoverlast zoveel mogelijk te voorkomen. Vergeleken met de groene GFT container op een standaard, hebben deze semi-ondergrondse containers echter vanaf het begin een moeizaam verloop gekend. In het begin werd erg veel vervuiling aangetroffen bij het GFT. De containers zijn lastig controleerbaar, ook voor afvalcoaches en handhavers. Eind 2020 is daarom besloten om de semi-ondergrondse containers te vervangen door de groene GFT containers op een standaard. De semi-ondergrondse containers zullen voor andere fracties worden ingezet. Ook plaatsen we in hoogbouw wijken, waar vervuiling nu eenmaal sneller op de loer ligt, en in compacte wijken GFT-containers in standaard met een kantelslot en klein klepje. Hierdoor passen er geen grote restafvalzakken in de container. Dit gaat de vervuiling tegen. De eerste resultaten van de wijken waar deze kleppen zijn geplaatst, zijn positief. GFT-containers die structureel vervuild zijn en ook na de inzet van afvalcoaches en handhaving vervuild blijven, worden alsnog verwijderd.

Op erg warme dagen krijgen we klachten binnen van bewoners over stank en vliegen bij de GFT-container op een standaard. Dit is vervelend en ook moeilijk te voorkomen. Hiervoor wordt een maatregelenplan opgesteld. Bij een melding wordt de container door Spaarnelanden omgewisseld voor een schoon exemplaar. Dit wordt daarna door de afvalcoach geschouwd. Bij warme dagen wordt aangeraden om even geen etensresten in de container te doen. Op een enkele plek lijkt de beste oplossing om de GFT-container een korte periode niet terug te plaatsen. Omdat er dan ook geen voorziening meer is, proberen we dit te voorkomen. Er zullen in de buurt nog andere containers staan maar de ervaring leert dat de loopafstand tot een GFT-container echt minimaal moet zijn om nog goed gebruikt te worden.

Dat de bereidheid er is om GFT en etensresten te scheiden, dat blijkt wel! Na de uitrol van GFT containers in de Leidse buurt kwamen honderden bewoners langs op de promotieavonden om een keukenemmertje op te halen. Ook kregen we circa 300 ingevulde GFT-enquêteformulieren terug uit de Oude Stad, m.b.t. GFT-inzameling nu en in de toekomst.

De enquête is gehouden omdat het plaatsen van GFT-containers op een standaard in de Oude Stad een extra aandachtspunt is. De ervaring leert dat je GFT-containers niet in looproutes moet plaatsen omdat ze dan als afvalbak worden gebruikt en de Oude Stad bestaat uit veel looproutes.

Na de invoering monitoren de afvalcoaches in samenwerking met de handhavers de nieuwe situatie.

5. Communicatie en participatie

Voordat een wijk in uitvoering gaat, wordt een informatiebijeenkomst georganiseerd waar bewoners vragen kunnen stellen en hun zienswijzen kunnen indienen.

Deze bijeenkomsten worden sinds vorig voorjaar niet meer op de gebruikelijke manier op locatie georganiseerd. Hiervoor is in de werkgroep communicatie van SPA een online platform uitgewerkt met een chat- en terugbelmogelijkheid. Ook kunnen bewoners reacties achter laten per e-mail. De chatfunctie is inmiddels komen te vervallen omdat hier erg weinig gebruik van werd gemaakt. De meeste bewoners maken gebruik van een schriftelijke reactie per e-mail.

Na een evaluatie van de campagne “Wij Haarlemmers scheiden ons afval” is ervoor gekozen om vanaf 2020 de campagnes verder te verdiepen. Uiteindelijk willen we dat de Haarlemmers vanuit hun intrinsieke motivatie afval gaan scheiden. Zodat we gaan bewegen van “moeten” naar “willen”. Was het doel van de campagne eerst meer gericht op bewustwording, nu is nadrukkelijker ingezet op gedragsverandering.

Dit willen we onder andere doen met activiteiten die een positieve associatie oproepen bij bewoners als het gaat om afval. Denk bijvoorbeeld aan de acties rondom het Haarlems huisparfum.

Starterspakket GFT

Bewoners zonder duocontainer ontvangen na de uitrol van de verzamelcontainers in een wijk een starterspakket speciaal voor GFT en etensresten. Hierin zit een folder waarin gewezen wordt op het belang van GFT scheiden, een rolletje composteerbare GFT-zakjes en een coupon waarmee de mogelijkheid wordt geboden om een GFT-verzamelbakje voor in

de keuken op te halen. Het is geweldig om te zien dat hier goed en enthousiast gebruik van wordt gemaakt. Uiteraard gebeurde en gebeurt dit Corona-proof, in de buitenlucht en op anderhalve meter. Mocht iemand niet in de gelegenheid zijn geweest dan kan dit alsnog per e-mail aangevraagd worden. De foto hiernaast is genomen in de Leidsebuurt, hier zijn verspreid over twee momenten 460 keukennemertjes uitgedeeld.

Online etalage prullenbakken

Afvalscheiden begint in de keuken. Als de voorzieningen daarvoor in huis ook aanwezig zijn dan wordt er nog beter gebruik gemaakt van de voorzieningen op straat die in het kader van SPA zijn en worden geplaatst.

Extra voorzieningen hiervoor in huis is echter geen sinecure. Om hierbij een handje te helpen en te inspireren, wordt informatie verstrekt en zijn al eerder ook diverse filmpjes via social media verspreid. Sinds dit voorjaar wordt bewoners ook de gelegenheid gegeven om op de website afvalbakkeninhuis.nl inspiratie op te doen. Deze site is een etalage met de meest handige en betaalbare afvalbakken, die helpen bij het beter scheiden van het afval in

huis. Bij interesse wordt er rechtstreeks van de leverancier afgenomen. De gemeente Haarlem en Spaarnelanden hebben hierbij verder geen enkel financieel gewin.

Afvalcoaches

Het meest directe contact met de Haarlemmers over de diverse afvalscheidingsvraagstukken hebben de afvalcoaches. Zij zijn actief in de wijken met de wijkteams, woningcorporaties, (flat)beheerders, betrokken bewoners, belangenorganisaties, BUUV, sociale teams, scholen, contactpersonen VvE's en handhaving. Zij begeleiden ook de vele adoptanten van grondstofstraten. Het afgelopen jaar waren er twee afvalcoaches actief en ook dit jaar zijn er twee actief. Omdat het aantal wijken alleen maar toeneemt zoals met de Oude Stad, Europawijk en de Amsterdamsewijk, neemt ook de behoefte aan de voor SPA cruciale werkzaamheden van de afvalcoach toe. Dit zal ook worden meegenomen in het vervolg op SPA: het afvalplan SPA2.0.

Handhaving

Sinds eind 2019 zijn twee handhavers voor SPA aan de slag. De aanleiding was de moedwillige vervuiling op sommige locaties, waartegen de gemeente niet kon optreden, en het verzoek van bewoners om handhaving.

De handhavers werken nauw samen met de afvalcoaches. De afvalcoaches hebben namelijk een signalerende functie. Soms ontstaat vervuiling door onwetendheid. Dan komt de afvalcoach in actie. Soms is de vervuiling hardnekkig en moedwillig. Dan worden de handhavers op aangeven van de afvalcoaches ingeschakeld.

Er is een kaartensysteem geïntroduceerd.

Bij een overtreding, zoals restafval in een GFT-container, wordt een gele kaart als signalering uitgedeeld. Blijkt de GFT-container toch nog vervuild dan volgt een oranje kaart met een waarschuwing in de brievenbus. Als daarna nog steeds vervuiling wordt aangetroffen dan deelt de handhaver een rode kaart uit met een bekeuring.

6. Grondstoffenmarkt, nascheiding en AEB

Een aantal steden zoals Leiden en Amsterdam heeft besloten om over te stappen op het nascheiden van PBD. Redenen hiervoor zijn het ontbreken van de stadsbreed uitgezette inzamelmiddelen en de kans op vervuiling van het bronmateriaal. In Haarlem hebben we gekozen voor een andere route, namelijk bronscheiding en aanvullend nascheiding. In Haarlem zijn ook de wijken met hoogbouw op grote schaal voorzien van inzamelmiddelen voor PBD en andere grondstoffen. Daarnaast is het toenemen van het bewustzijn van bewoners, als zij zelf een verantwoordelijkheid hebben bij het scheiden van afval, een belangrijke reden.

De steden die kiezen voor het nascheiden van PBD zullen de andere grondstoffen nog steeds aan de bron moeten scheiden. De andere grondstoffen, vooral GFT, zijn immers juist belangrijke stoorstoffen in het restafval die een goede nascheiding negatief beïnvloeden.

Uiteraard vergt het realiseren van een goede bronscheiding in de hoogbouw tijd en aandacht. Niet zo gek want afvalscheiding in de hoogbouw is iets nieuws en het bewustzijn om afval te scheiden is nog niet dusdanig ingesleten zoals in de laagbouw, waar al veel langer de mogelijkheid bestaat om bijvoorbeeld GFT aan huis te scheiden.

Het ingezamelde restafval gaat bij het Afval Energiebedrijf Amsterdam (AEB) over een nascheidingslijn voordat het wordt verbrand. Het huidige aandeel van de nascheiding in het Haarlemse scheidingspercentage is slechts 2 à 3%. In 2020 is het rendement ten opzichte van 2019 zelfs iets afgenomen. Een substantiële verbetering valt op korte termijn niet te verwachten. De verwachting was dat het in elk geval 10% zou zijn. Met dit aandeel is ook rekening gehouden bij het vaststellen van onze ambitie voor 68% afvalscheiding. De gemeente is destijds met die verwachting het nascheidingscontract met AEB aangegaan. Samen met andere gemeenten is Haarlem in overleg met AEB om hiervoor tot een tegemoetkoming te komen met budgetneutraliteit als uitgangspunt (kosten nascheiding versus teruggave restafvalbelasting).

Ondanks het lage rendement vertegenwoordigt dit nascheidingspercentage in absolute zin nog steeds een grote hoeveelheid grondstoffen, vooral PBD (circa 1.700 ton), die niet onnodig verbrand hoeven te worden. Daarnaast hoeft over dit aandeel geen extra restafvalbelasting betaald te worden. Het verbranden van restafval is duurder dan het verwerken van grondstoffen. Dit is ook aanleiding om nog meer in te zetten op de bronscheiding.

Het contract van Haarlem met AEB voor het verwerken (verbranden) van restafval inclusief nascheiden van het restafval loopt tot en met 2022 onder de huidige voorwaarden. Op dit moment onderzoekt Haarlem samen met andere gemeenten de vervolgopties. Er zijn vier mogelijkheden:

1. Verlengen van de huidige contracten.
2. Aanbesteding aan de markt.
3. Deelnemen in een overheidsgedomineerde verwerkingsorganisatie (bv. HVC en Omrin).
4. Andere strategische opties zoals een eigen verwerkingsinstallatie.

De (on)mogelijkheden en voor- en nadelen worden onderzocht en de inkoopprocedure wordt verder uitgewerkt. Een onderdeel daarvan is de afweging tussen de vier mogelijkheden. Dit moment wordt ook

aangegrepen om te kijken naar betere nascheidingsaanbieders. De gemeenteraad zal worden meegenomen in de afweging en keuze.

7. Vooruitblik SPA en vervolg

In het voorjaar van 2022 hebben we in het kader van SPA alle bronscheidingsmaatregelen getroffen in Haarlem. Volgens de prognoses uit het beleidsplan van SPA (2016) realiseren we daarmee minimaal 51% aan afvalscheiding. Die prognose wordt gerealiseerd als we de Corona-effecten buiten beschouwing laten. De nascheiding van restafval en het invoeren van een beloningssysteem zouden dit percentage moeten verhogen naar 68%.

De nascheiding is al eerder aangehaald. Deze blijft ruim achter bij de verwachting. Er is een nog betere benutting van het bronscheidingsareaal nodig om dit achterblijven te kunnen compenseren. Daarnaast zijn aanvullende maatregelen nodig om het percentage verder te laten stijgen c.q. het restafval verder te laten afnemen. Een beloningssysteem is zo'n maatregel.

Vorig jaar hebben we op basis van bestaande systemen in Nederland en Vlaanderen om afval scheiden te belonen onderzocht en er is gekeken wat het beste toegepast zou kunnen worden in de Haarlemse situatie. De conclusie van dit onderzoek is dat het invoeren van een beloningssysteem in Haarlem een grote impact heeft, zowel financieel als ruimtelijk, terwijl het milieurendement lager is dan oorspronkelijk verwacht: ca. 8% extra afvalscheiding. Ook heeft in vergelijkbare stedelijke situaties het beloningsysteem voor vervuilde grondstoffen gezorgd, terwijl de vraag van verwerkers naar kwaliteit steeds groter wordt. Daarnaast wordt met een dergelijk systeem vooral het volume aangepakt. Dit betekent in praktijk het scheiden van meer PBD en in veel mindere mate GFT en etensresten, terwijl dit het grootste gewichtsaandeel in ons restafval is en verwerkt kan worden tot compost. Het voorstel is dan ook om vooralsnog niet in te zetten op een beloningssysteem maar maatregelen te nemen die zich enerzijds richten op de grote hoeveelheid GFT en etensresten in ons restafval en anderzijds op een betere benutting van het beschikbare areaal aan grondstoffencontainers door middel van gedragsbeïnvloeding en -interventies. De verwachting is dat hiermee een vergelijkbaar milieurendement van 8% afvalscheidingspercentage kan worden gerealiseerd maar met een veel minder financiële en ruimtelijke impact.

Op 15 april jl. is de opinienota "Vervolg op Strategisch Plan Afvalscheiding" (2021/104155) door de raad behandeld, waarbij het voorgaande als drie keuze-opties is voorgelegd: (A) Beloningssysteem, (B) Meer inzetten op nascheiden en (C) Maatregelenpakket gericht op GFT en gedragsverandering.

De voorkeursoptie zal in het najaar worden uitgewerkt tot een nieuw afvalplan SPA2.0, dat opnieuw aan de gemeenteraad wordt voorgelegd.

Als in het voorjaar van 2022 de hele stad is voorzien van grondstoffencontainers, dan kan worden gestart met de nadere uitwerking en uitvoering van SPA2.0. Omdat het huidige SPA vanaf 2022 is afgerond nemen de jaarlijkse kosten hiervoor af. De ruimte die daardoor ontstaat kan worden gereserveerd voor het SPA2.0 zodat de Afvalstoffenheffing daarvoor niet hoeft te worden verhoogd. Bij de behandeling van de kadernota wordt hier verder op ingegaan.

Belangrijke kaders voor de gekozen maatregelen in het afvalplan SPA2.0 zijn:

- Afvalpreventie en circulaire economie: het begint met het voorkomen van afval (hoogste trede op de ladder van Lansink), want alles wat geen afval is/wordt hoeft niet gescheiden, ingezameld en verwerkt te worden.

- Goede kwaliteit grondstoffen: het belang hiervan is enerzijds dat grondstoffen niet afgekeurd en alsnog verbrand worden en anderzijds dat de grondstoffen zo hoogwaardig mogelijk verwerkt en toegepast kunnen worden.
- Minder en schoon vervoer: het inzamelen zou duurzamer en met minder vervoersbewegingen georganiseerd kunnen worden.
- Participatie met bewoners en ondernemers: samen optrekken als succesfactor voor gedragsverandering.

Al het voorgaande ligt binnen onze directe invloedssfeer. Er zijn ook zaken die heel belangrijk zijn om afval te voorkomen en die niet binnen onze directe invloedssfeer liggen, zoals de producentenverantwoordelijkheid om geen verpakkingen of in elk geval goed recyclebare verpakkingen (en producten) te produceren. Hier wordt op bovengemeentelijk niveau door onder andere de VNG met de producenten over gesproken.